1964
ଜାନୁଆରୀ, 27

ବାଲମୁକନ୍ଦ

ବନାମ

କମଲା ବତୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

(କେ. ସୁବ୍ବା ରାଓ ଏବଂ ଜେ. ଆର. ମୁଧୋଲକର, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ)

ଯୌଥ ସମ୍ପତ୍ତି ବିକ୍ରି ପାଇଁ ପରିଚାଳକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚୁକ୍ତି – ଯେତେବେଳେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଏ ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ - ହିନ୍ଦୁ ଆଇନ - ଯୌଥ ପରିବାର

ଏକ ଯୌଥ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ କ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସହ ଏକ ଚୁକ୍ତି କରିଥିଲେ । ଏକ ବଡ଼ ଜମିରେ ଥିବା ପରିବାରର ଆଂଶିକ ଭାଗ ଏହି ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । କର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ବଇନା ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯେହେତୁ କର୍ତ୍ତା ଉକ୍ତ କବଲାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିନଥିଲେ, ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଆବେଦନକାରୀ ଏକ ମକଦ୍ଦମା ଦାଏର କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟ, ଯେଉଁମାନେ କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଭାଇ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଚୁକ୍ତି ସମୟରେ ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସ୍କ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦୀ ଭାବରେ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । କୌଣସି ଆଇନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିଟି ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ନଥିଲା ବୋଲି ଏହି ଆଧାରରେ ଉକ୍ତ ମକଦ୍ଦମାକୁ ବିରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ତଥା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କାଏମ ରଖିଥିଲେ ।

ଏହି ଅଦାଲତରେ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦିଓ କୌଣସି ଆଇନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା, ଏହି କାରବାର ପରିବାରର ଲାଭ ପାଇଁ ଥିଲା ଯାହା ଜଣେ ବିଜ୍ଞ ମାଲିକ ଭାବରେ ପରିବାରର ଲାଭ ପାଇଁ କରିବାକୁ କର୍ତ୍ତା ହକଦାର ଥିଲେ ।

ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଥିଲା ଯେ: (i) କୌଣସି କାରବାରକୁ ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏହା କେବଳ ଏକ ପ୍ରତିରକ୍ଷାତ୍ମକ ପ୍ରକୃତିର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ, ବରଂ କେଉଁ କାରବାର ଯୋଗୁଁ ପରିବାରର ଲାଭ ହେବ ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ତଥ୍ୟରୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲା କିମ୍ବା ଏହା କରିବା ସମୟରେ ପରିବାରକୁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା ।

1964

ବାଲମୁକନ୍ଦ
ବନାମ
କମଳା ବତୀ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକର

(ii) ଯେତେବେଳେ ପରିବାରର ବୟସ୍କ ସଦସ୍ୟମାନେ ଉକ୍ତ କାରବାରକୁ ବିରୋଧ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ପରିବାରକୁ ଆରୋପିତ ଲାଭ ଆଧାରରେ ଯୌଥ ପରିବାରର ସମ୍ପତ୍ତିର କୌଣସି ଅଂଶକୁ ଛାଡି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଛାଡିବାକୁ ପରିଚାଳକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାଜି ଥିବା ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

(iii) ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନାଗୁଡ଼ିକ ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇନଥିଲା କିମ୍ବା ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରମାଣ ଦର୍ଶାଯାଇନଥିଲା । ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ପ୍ରଦାନ କରିବା ସର୍ବଦା ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିବେକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକରେ ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ଆଦେଶ ଦେବାକୁ ମନା କରିବାରେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଥିଲେ ଏବଂ ଆବେଦନଟି ଖାରଜ ହେଲା ।

ଜଗତନାରାୟଣ ବନାମ *ମଥୁରା ଦାସ,* I.L.R. 50 All. 969, *ହୁନୁମାନ ପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡେ* ବନାମ *ବାବୁଇ ମୁନରାଜ କୁନୱାରୀ,* (1856) 6 Moo. I.A. 393, *ସାହୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର* ବନାମ *ଭୁପ ସିଂହ,* I.L.R. 39 All. 437*, ପାଲାନିଆପ୍ପା ଚେଟ୍ଟୀ* ବନାମ *ଶ୍ରୀମଥ ଦୈସିକାମୋନୀ ପାଣ୍ଡାରା ସନ୍ଧି,* 44 I.A. 147, *ଶୀତଲ ପ୍ରସାଦ ସିଂହ* ବନାମ *ଅଜବଲାଲ ମନ୍ଦେର,* I.L.R. 18 Pat. 306 ଏବଂ *ଏ. ଭି. ବାସୁଦେବନ ଓ ଅନ୍ୟ ନାବାଳକ ମାମଲାରେ,* A.I.R. 1949 Mad. 260, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା: ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 7/1962 ।

ଆର.ଏଫ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 219/1950 ରେ ପଞ୍ଜାବ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 14 ଅକ୍ଟୋବର, 1957 ର ରାୟ ଏବଂ ଡିକ୍ରିରୁ ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ, *ଏନ୍. ସି. ଚାଟାର୍ଜୀ, ଏଚ୍. ଏଲ୍. ମିତ୍ତଲ, ଏସ୍. ଏସ୍. ଖାଣ୍ଡୁଜା* ଏବଂ *ଗଣପତ ରାୟ* ।

ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 1-12ଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ, ରାମ ଲୁଭାୟା ଏବଂ ଏସ୍. ଡି. ସେଖରି ।

ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 13-15ଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ, *ଏସ୍. କେ. ମେହେଟ୍ଟା* ଏବଂ *କେ. ଏଲ୍. ମେହେଟ୍ଟା* ।

ଜାନୁଆରୀ 27, 1964 । ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା - ଏହା ହେଉଛି ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟର ବାଟାଲାର ଫୈଜପୁର ମୌଜାରେ ଅବସ୍ଥିତ କେତେକ ଜମିରେ ଜମିର 3/20 ଭାଗର ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତିର ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କ ମକଦ୍ଦମାର ଖାରଜରୁ ଉପୁଜିଥିବା ଜଣେ ବାଦୀଙ୍କ ଆବେଦନ । ବାଟାଲାର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ଉପ-ବିଚାରପତିଙ୍କ ଅଦାଲତରେ ସେ ଏହି ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିଥିଲେ, ଯିଏ ଏହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ଆବେଦନ କରିବାରୁ, ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବାଦୀଙ୍କ ଦାବିର ଖାରଜକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରି, ପଞ୍ଜାବର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତର ଡିକ୍ରିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ଵାରା ବାଦୀଙ୍କୁ ସେହି ବଇନା ଅର୍ଥ ଫେରସ୍ତ କରିବାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରତିବାଦୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, ଯାହା ସେ ପିଣ୍ଡିଦାସଙ୍କ ସହ ବିକ୍ରି ଚୁକ୍ତି କରିବା ସମୟରେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନର ବିଚାରଧୀନତା ସମୟରେ ପିଣ୍ଡିଦାସଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା । ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଦାବି ଖାରଜ ହେବା ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 133 ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଦ୍ଵାରା ବାଦୀ ଏହି ଅଦାଲତର ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ତଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା:

1943-43 ର ଜମାବନ୍ଦୀରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା, କସରା ସଂଖ୍ୟା 494, 495, 496, 497, 1800/501, 1801/501 ଏବଂ 529ରେ ବାଟାଲାର ଫୈଜପୁର ମୌଜାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିବା 79/120 ଅଂଶ ବାଦୀଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥିଲା । 1 ଅକ୍ଟୋବର, 1943 ମସିହାରେ ଜଣେ ଦେବୀସାହାଇଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ଏହି ଜମିର 23/120 ଭାଗକୁ ସେ କିଣିଥିଲେ । ଏହିପରି ସେ ଏହି ଜମିର 17/20 ଭାଗର ମାଲିକ ହୋଇଥିଲେ । ଅବଶିଷ୍ଟ 3/20 ଭାଗ ଉକ୍ତ ଯୌଥ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର ଅଟେ, ଯାହାର ପରିଚାଳକ ପିଣ୍ଡିଦାସ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇ ହଭେଲି-ରାମ, ଖେମଚାନ୍ଦ ଏବଂ ସତ୍ୟପାଲ ଯାହାର ସଦସ୍ୟ ଥିଲେ । ବାଦୀଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ, ସେ ଦେବୀସାହାଇଙ୍କ ଠାରୁ କିଣିଥିବା ଜମି ପାଇଁ ମାର୍ଲା ପିଛା 175 ଟଙ୍କା ପଇଠ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ

ଦଖଲକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ନିମନ୍ତେ, ପିଣ୍ଡିଦାସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇମାନଙ୍କ ଯୌଥ ପରିବାର ଦ୍ୱାରା ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା 3/20 ଅଂଶକୁ ହାସଲ କରିବାକୁ ବାଦୀ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ, ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପିଣ୍ଡିଦାସଙ୍କ ସହ ସେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପିଣ୍ଡିଦାସ ଏହି 3/20 ଅଂଶକୁ, ଯାହା ଉକ୍ତ ପରିବାରର ଥିଲା, ମାର୍ଲା ପିଛା 250 ଟଙ୍କା ହାରରେ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । 1 ଅକ୍ଟୋବର, 1945 ମସିହାରେ ପିଣ୍ଡିଦାସଙ୍କ ସହ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ବଇନା ଅର୍ଥ ଭାବେ 100 ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କବଲା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ପରିବାରର ପରିଚାଳକ ବିଫଳ ହୋଇଥିବାରୁ, ବାଦୀ ଏହି ମକଦ୍ଦମା ଦାଏର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ପିଣ୍ଡିଦାସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିବାଦୀ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ମକଦ୍ଦମାକୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରତିବାଦୀ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । 1 ଅକ୍ଟୋବର 1945 ମସିହାରେ ବାଦୀଙ୍କୁ କିଛି ଜମି ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଏବଂ ବଇନା ଅର୍ଥ ହିସାବରେ 100 ଟଙ୍କା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ବୋଲି ପିଣ୍ଡିଦାସ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଅନୁସାରେ, ମକଦ୍ଦମାରେ ଥିବା ଜମି ସହ ସେହି ଚୁକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ନଥିଲା, ବରଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ଜମି ସହ ଜଡ଼ିତ ଥିଲା । ସେ ଆହୁରି ନିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯେ ମକଦ୍ଦମାର ପ୍ରତିବାଦୀ 2 ରୁ 4 ଥିବା ତାଙ୍କ ଭାଇମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଚୁକ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାର ନଥିଲା, ଯେଉଁମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉତ୍ତରଦାତା 13 ରୁ 15 ଭାବେ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଟନ୍ତି । କୌଣସି ଚୁକ୍ତିର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ପ୍ରତିବାଦୀ 2 ରୁ 4 ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆହୁରି ନିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯେ ଯଦିଓ ପିଣ୍ଡିଦାସ ଯୌଥ ପରିବାରର କର୍ତ୍ତା ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ମକଦ୍ଦମାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଜମି ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଉକ୍ତ କାରବାର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନଥିଲା କାରଣ ବିକ୍ରୟଟି ପରିବାରର ଲାଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନଥିଲା କିମ୍ବା ସେହି ବିକ୍ରୟର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା । ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକ ବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଛନ୍ତି ଯେ ମକଦ୍ଦମାରେ ଥିବା ପାରିବାରିକ ଜମିର 3/20 ଅଂଶ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପିଣ୍ଡିଦାସ ତାଙ୍କ ସହିତ ଏକ ଚୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଏବଂ ବଇନା ଅର୍ଥ ହିସାବରେ 100 ଟଙ୍କା ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଚୁକ୍ତିଟି ପରିବାର ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନଥିଲା କାରଣ ବିକ୍ରିର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା ଏବଂ ଚୁକ୍ତିଟି ପରିବାରର ଲାଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନଥିଲା ।

1964

ବାଲମୁକନ୍ଦ ବନାମ କମଳା ବତୀ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକର

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏନ୍. ସି. ଚାଟାର୍ଜୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ବାଦୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇନଥିଲା ଯେ ପ୍ରତିବାଦୀମାନେ ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ଏବଂ ଯାହାର ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମତରେ, ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିକ୍ରୟ ଉକ୍ତ ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ଥିଲା କାରଣ ଜମିରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଂଶିକ ଭାଗର କୌଣସି ବ୍ୟବହାର କରିବା ପ୍ରତିବାଦୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରସ୍ତାବ ନଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, ଏହାକୁ ଅର୍ଥରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରି ଉକ୍ତ ପରିବାର ଲାଭବାନ ହୋଇଥାନ୍ତା । ସେ ଆହୁରି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ କାରବାର ତାରିଖରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ମାର୍ଲା ପିଛା 175 ଟଙ୍କା ଥିବାବେଳେ କେବଳ ବାଦୀ ଏହାକୁ ମାର୍ଲା ପିଛା 250 ଟଙ୍କାରେ କିଣିବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ ଯେଉଁ କାରବାର ଦ୍ୱାରା ପରିବାରକୁ ଅତିରିକ୍ତ ଲାଭ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତା । ତାଙ୍କର ତର୍କର ସାର ଏହା ଥିଲା ଯେ ଏକ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ କେବଳ ଏକ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ କରିବା ସହିତ ଯେଉଁଠାରେ ପରିସ୍ଥିତି ଏପରି ଥାଏ ଯେ ଉକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଜଣେ ବିଜ୍ଞ ମାଲିକ ଏହାକୁ ଏକ ବିକ୍ରିମୂଲ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ଯାହାକୁ ସେ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ବିବେଚନା କରନ୍ତି, ମାଲିକାନା ସ୍ୱତ୍ୱ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବେ, ସେ କ୍ଷମତା ଯୌଥ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର ପରିଚାଳକଙ୍କର ରହିଛି ।

ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରି ସେ ତିନୋଟି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଅଟନ୍ତି । ଏଥିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି *ଜଗତନାରାୟଣ* ବନାମ *ମଥୁରା ଦାସ* ([1]) । ତାହା ହେଉଛି ସେହି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚାରପୀଠଙ୍କର ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଯେଉଁଥିରେ "ଭୂସମ୍ପତ୍ତିର ଲାଭ" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଏବଂ ନିହିତାର୍ଥକୁ ଏକ ଯୌଥ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର ପରିଚାଳକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନାନ୍ତର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ବିଦ୍ୱାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶଗଣ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ *ହନୁମାନ ପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡେ* ବନାମ *ବାବୁଇ ମୁନରାଜ କୁନୱାରୀ*([2]); *ସାହୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର* ବନାମ *ଭୂପ ସିଂହ*([3]) ଏବଂ *ପାଲାନିଆପ୍ପା ଚେଟ୍ଟୀ* ବନାମ *ଶ୍ରୀମଥ ଦୈସିକାମୋନୀ ପାଣ୍ଡାରା ସନ୍ନଧି* ([4]) ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା ଏବଂ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଭୂସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଲାଭର ନୀତି ଆଧାରରେ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ କାରବାର କେବଳ ରକ୍ଷଣାତ୍ମକ ପ୍ରକୃତିର କାରବାର ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ମତରେ, ଯଦି କାରବାରଟି ଏପରି ହୋଇଥାଏ, ଯେପରିକି ସେହି ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସମ୍ପତ୍ତିର ଜଣେ ବିଜ୍ଞ ମାଲିକ ଏହା

(1)I. L. R. 50 All. 969.
(2) I. L. R. 39 All. 437.
(3) (1856) 6 Moo. I.A. 393.
(4) 44 I.A. 147.

କରିଥାନ୍ତେ, ଯଦିଓ ପରିଚାଳକଙ୍କ ଠାରୁ ଆବଶ୍ୟକ ବିଜ୍ଞତାର ମାତ୍ରା ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକମାତ୍ର ମାଲିକଙ୍କ ଠାରୁ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ପରିମାଣଠାରୁ ଟିକିଏ ଅଧିକ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମିଳିଥିବା ସେହି ମାମଲାର ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା:

> "......ପରିବାରର ବୟସ୍କ ପରିଚାଳକମାନେ ଏହାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସୁବିଧାଜନକ ମନେ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବିଜନୋରରୁ 18 କିମ୍ବା 19 ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଧରି ରଖିବା ପାଇଁ ପରିବାରର ସ୍ୱାର୍ଥର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପାଇଁ, ଯାହାର ପରିଚାଳନା ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସମ୍ଭବତଃ ଉପଯୁକ୍ତ ଧ୍ୟାନ ଦେଇପାରିନଥିଲେ, ଯେ ସେମାନେ ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବିକ୍ରି କରିବା ଏବଂ ଆୟ ସହିତ ଅଧିକ ସୁଲଭ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତି କ୍ରୟ କରିବାକୁ ଭୂସମ୍ପତ୍ତିର ଲାଭ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିଥିଲେ, ଯେ ସେମାନେ ବାସ୍ତବରେ ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଭଦାୟକ ସର୍ତ୍ତରେ ବିକ୍ରୟ କରିଥିଲେ, ଯେ କାରବାର ଏକ ଲାଭଜନକ ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚି ନଥାନ୍ତା ବୋଲି ସୂଚିତ କରିବା ପାଇଁ କିଛି ନାହିଁ .... " (ପୃଷ୍ଠା 979)

ଆମର ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ କୌଣସି କାରବାରକୁ ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିବା ପାଇଁ ଏହା କେବଳ ଏକ ପ୍ରତିରକ୍ଷାତ୍ମକ ଚରିତ୍ରର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ପରିବାରର ଲାଭ ପାଇଁ କେଉଁ କାରବାର ହେବ ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚାରପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହି ମାମଲାରେ ପରିବାରର ଦୁଇ ପରିଚାଳକ ସମ୍ପତ୍ତିର ପରିଚାଳନା କରିବା ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ମନେ କରିଥିଲେ, ସ୍ପଷ୍ଟତଃ, ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ପରିବାରର କ୍ଷତି ହେଉଥିଲା । ଏପରି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବିକ୍ରି କରିବା, ଏବଂ ତାହା ମଧ୍ୟ ଲାଭପ୍ରଦ ସର୍ତ୍ତରେ, ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ଆୟକୁ ଲାଭଜନକ ଉପାୟରେ ନିବେଶ କରିବା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରେ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ବାଦ ପତ୍ରରେ ଏପରି କିଛି ନାହିଁ ଯାହା ସୂଚିତ କରେ ଯେ ପିଣ୍ଡିଦାସ ସମ୍ପତ୍ତି ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ କାରଣ ସେ ଏହାକୁ ପରିଚାଳନା କରିବାରେ ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କରିଥିଲେ କିମ୍ବା ସେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲେ ଯେ ସମ୍ପତ୍ତି ଧରି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ପରିବାର କ୍ଷତି ସହୁଥିଲା । ବିକ୍ରୟରୁ ମିଳୁଥିବା ଅର୍ଥକୁ କିଛି ଲାଭପ୍ରଦ ଉପାୟରେ ନିବେଶ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତରେ ବାଦପତ୍ରରେ ଏପରି କୌଣସି

ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ ଯାହା ଏହା ଦର୍ଶାଏ ଯେ ବିକ୍ରୟକୁ କୌଣସି ବିଜ୍ଞତାର ବିଚାର ଦ୍ୱାରା ଅନୁଧ୍ୟାନ କରାଯାଉଥିଲା । କେବଳ ଏତିକି କୁହାଯାଇଛି ଯେ ପରିବାରର ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ଜମିର ପରିବାରର ଭାଗର ଅଂଶ କାରବାର ତାରିଖରେ ବାଦୀ ପାଖରେ ଥିବା ଜମି ତୁଳନାରେ ବହୁତ କମ୍ ଅନୁପାତ ବହନ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବାଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେବୀସାହାଇଙ୍କ ଠାରୁ 23/120 ତମ ଅଂଶର କ୍ରୟ ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ମାମଲା ପ୍ରକୃତରେ ଥିଲା । ଏହା ସୂଚିତ କରିବା ପାଇଁ କିଛି ନାହିଁ ଯେ ଜମିରେ ସେମାନଙ୍କର ଅଂଶ *ତୁଳନାରେ* ପରିବାରର ସ୍ଥିତି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଥିଲା କାରଣ ଜମିର ଅବଶିଷ୍ଟ 17/20 ଭାଗ କେବଳ ବାଦୀଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥିଲା । ତେଣୁ, ଆହ୍ଲାବାଦ ମାମଲାରେ ନିଆଯାଇଥିବା ମତକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ମଧ୍ୟ ଏହି ମକଦ୍ଦମାରେ ସଫଳ ହେବାର ଆଶା ବାଦୀ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାମଲା ହେଉଛି *ଶୀତଳ ପ୍ରସାଦ ସିଂହ* ବନାମ *ଅଜବଲାଲ ମନ୍ଦେର* ([1]) । ତାହା ଏପରି ଏକ ମାମଲା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ବିଚାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ଥାପନ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଥିଲା ନୂତନ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଯୌଥ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିର କିଛି ଅଂଶର ହସ୍ତାନ୍ତରଣ କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ପରିଚାଳକଙ୍କ କ୍ଷମତା । ସେହି ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ଯୌଥ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର ପରିଚାଳକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା କାରବାରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ପରୀକ୍ଷଣରେ ସମାନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ଏହା ଥିଲା ଯେ, ଭୂସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଲାଭ ଦେବା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ପରିଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଏପରି ଏକ କାରବାର ଥିଲା କି ଯାହା ବିଜ୍ଞ ମାଲିକ କରିଥାନ୍ତେ । ଆହ୍ଲାବାଦ ମାମଲାରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମତକୁ ଅନୁସରଣ କରି ବିଜ୍ଞ ନ୍ୟାୟାଧୀଶଗଣ ଏହା ମଧ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ "ଭୂସମ୍ପତ୍ତିର ସୁବିଧା" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଟିର କେବଳ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଆବଶ୍ୟକତା ଅପେକ୍ଷା ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥ ରହିଛି ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିରକ୍ଷାତ୍ମକ ପ୍ରକୃତିର କାରବାର ମଧ୍ୟରେ ଏହା ସୀମିତ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ ରାୟ ପ୍ରଦାନ ସମୟରେ, ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ହ୍ୟାରିସ୍ ପୃଷ୍ଠା 311ରେ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ:

> "...... ଏକ ଯୌଥ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର କର୍ତ୍ତା ଯିଏ ଜଣେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକ ନୁହେଁ ବରଂ କେବଳ ଜଣେ ପରିଚାଳକ ହୋଇଥିବାରୁ, ଅନ୍ୟ ଆଇନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପରି, ଯୌଥ ପରିବାରର ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାର କ୍ଷମତା ଉପରେ

(1) I. L. R. 18 Pat. 306

1964

ବାଲମୁକନ୍ଦ

ବନାମ

କମଳା ବତୀ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକର

> ହିନ୍ଦୁ ଆଇନ କିଛି ସୀମାବନ୍ଧନ ରଖିଛି । ତଥାପି, ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା ଉପରେ ଏପରି କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗାଇବାକୁ ହିନ୍ଦୁ ବିଧି-ପ୍ରଣେତା ଇଚ୍ଛା କରିନଥାନ୍ତେ ଯାହା ତାଙ୍କୁ ପାରିବାରିକ ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରିବା ପାଇଁ କିଛି କରିବାକୁ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଅଯୋଗ୍ୟ ଘୋଷିତ କରିବ । ଏକମାତ୍ର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଯାହା କର୍ତ୍ତା ଙ୍କ ଉପରେ ଲାଗୁ କରାଯାଇପାରିବ ତାହା ହେଉଛି ତାଙ୍କୁ ବିଜ୍ଞତାର ସହ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏବଂ ସତର୍କତା ତଥା ଦୂରଦୃଷ୍ଟିକୁ ବିଜ୍ଞତା ସୂଚିତ କରେ ଏବଂ ତରବରିଆ, ବେପରୁଆ ଏବଂ ମନମୁଖୀ ଆଚରଣକୁ ବାଦ ଦେଇଥାଏ ।

ଜଣେ ପରିଚାଳକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା କାରବାର ଏକ ଅନ୍ଦାଜ ଥିବା କାରବାର ପ୍ରକୃତିର ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପରେ ବିଦ୍ୱାନ ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି:

> "ତଥାପି, ଅସାଧାରଣ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ନୂତନ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଜଣେ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯୌଥ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକ ଅଂଶର ହସ୍ତାନ୍ତରଣକୁ ଅଦାଲତ ବଜାୟ ରଖିବେ, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଯେଉଁଠାରେ ଯୌଥ ପରିବାରର ସମସ୍ତ ବୟସ୍କ ସଦସ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କ ଉପଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନ ସହିତ ଏବଂ ପରିବାରର ସାଧନ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟରେ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସୂଚନା ଧାରଣ କରି, ହୃଦ୍ ବୋଧ କରିଥାନ୍ତି ଯେ ନୂତନ ସମ୍ପତ୍ତିର ପ୍ରସ୍ତାବିତ କ୍ରୟ ଭୂସମ୍ପତ୍ତିର ଲାଭ ପାଇଁ ଅଟେ ।"

ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଥାଏ ଯେ ଯେଉଁଠାରେ ବୟସ୍କ ସଦସ୍ୟମାନେ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଆନ୍ତି, ସେଠାରେ ବିଚାର କେବଳ ପରିବାରର ପରିଚାଳକଙ୍କର ନୁହେଁ, ବରଂ ପରିଚାଳକଙ୍କ ସମେତ ପରିବାରର ସମସ୍ତ ବୟସ୍କ ସଦସ୍ୟଙ୍କର ହେବ । ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ମାମଲାରେ, ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହେବା ସମୟରେ ପିଣ୍ଡିଦାସଙ୍କ ସମସ୍ତ ଭାଇ ବୟସ୍କ ଥିଲେ । ଏପରି କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ନାହିଁ ଯେ ସେମାନେ କାରବାର ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ କିମ୍ବା ଏହା ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ନିଆଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା କାରବାର ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଜାଣିଥିଲେ । ତେଣୁ, ଯଦି ଆମେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବା ଯେ ବିଦ୍ୱାନ ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ମତ ଠିକ୍ ଅଛି, ତେବେ ଏହା ବାଦୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରେ ନାହିଁ କାରଣ ଏଠାରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ ପ୍ରଧାନ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଅଟେ । ସେହି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଗ୍ରହଣ ପକ୍ଷରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ, ମନୋହରଲାଲ, ପ୍ରାୟ ସମାନ ମତ ରଖିଥିଲେ ।

ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା ତୃତୀୟ ମାମଲାଟି ହେଉଛି *ଏ. ଟି. ବାସୁଦେବନ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ନାବାଳକ*(1)ପ୍ରସଙ୍ଗ । ସେଠାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ଜଣେ ଏକକ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯେ ଯଦି ଏହା ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଲାଭଦାୟକ, ତେବେ ଯୌଥ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାରେ ଯୌଥ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର ପରିଚାଳକ ସକ୍ଷମ ଅଟନ୍ତି, ଯଦିଓ କାରବାରକୁ ଯଥାର୍ଥତା ଦେବା ପାଇଁ କୌଣସି ଆଇନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଅଧିକାର ପତ୍ରର ଧାରା 17 ଅଧୀନରେ *ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ,* ତାଙ୍କର ପାଞ୍ଚଜଣ ନାବାଳକ ପୁତ୍ରଙ୍କ ଯୌଥ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଭିଭାବକ ଭାବେ ଜଣେ ଥିରୁଭେଙ୍ଗାଡା ମୁଦାଲିୟାରଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରିବା ଏବଂ ନାବାଳକ ପୁତ୍ରଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରି ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିର ବିକ୍ରୟକୁ ମଞ୍ଜୁରି ଦେବା ପାଇଁ ଆବେଦନ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ସମୟରେ ଏହି ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ପାଞ୍ଚଜଣ ନାବାଳକ ପୁଅଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ, ପରିବାରର କର୍ତ୍ତା ଥିବା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୁଇ ଜଣ ବୟସ୍କ ପୁଅ, ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଏବଂ ଅବିବାହିତ ଝିଅ ଥିଲେ, ଯାହାଙ୍କର ଭରଣପୋଷଣର ଅଧିକାର ଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଆବେଦନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଦ୍ୱାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଏହି ବିଷୟକୁ ବିଚାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଉକ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଭିନ୍ନ ଅଟେ । ତଥାପି, ଏହା ଏକ ତଥ୍ୟ ଅଟେ ଯେ ବିଦ୍ୱାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଯୌଥ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତି ବିକ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ ପରିଚାଳକଙ୍କର କ୍ଷମତା ଅଛି ଯଦି ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ଯେ କାରବାର ପରିବାରର ଲାଭ ପାଇଁ ହେବ । ଏହି ଉପସଂହାରରେ ଉପନୀତ ହେବାକୁ ସେ ନିଜକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ *ସେଲ୍ଲାପ୍ପା* ବନାମ *ସୁନ୍ଦନ*(2)ରେ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଭେଙ୍କଟ ସୁବ୍ବା ରାଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ମତ ଉପରେ ନିଜକୁ ଆଧାରିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ଏପରି ଏକ ମାମଲା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଥିଲା ଯେ ଘର କିଣିବା ପାଇଁ ଯୌଥ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିର ବନ୍ଧକ ଉପରେ ଟଙ୍କା ଋଣ ନେବା ପରିବାର ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବୋଲି ଧରାଯାଇପାରିବ କି କାରଣ କାରବାରଟି ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ଥିଲା । ପରିବାରର ସୁବିଧା ପାଇଁ ଏକ କାରବାର ଏକ ପ୍ରତିରକ୍ଷାତ୍ମକ ପ୍ରକୃତିର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ ବୋଲି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରୁଥିବା ବେଳେ ବିଦ୍ୱାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶଗଣ,

(1) A.I.R. 1949 Mad. 260.
(2)A.I.R. 1937 Mad. 496.

1964

ବାଲମୁକନ୍ଦ
ବନାମ
କମଳା ବତୀ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକର

ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ବିଚାର କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାରବାର ପରିବାରର ସୁବିଧା ପାଇଁ ଥିଲା ବୋଲି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇନାହିଁ ।

ତେଣୁ, ଯେପରି ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ଦର୍ଶାଇଛୁ, ଯେ କୌଣସି କାରବାରକୁ ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭପ୍ରଦ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିବା ପାଇଁ ଏହା ପରିବାର ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଥିବା ଭଳି ପ୍ରତିରକ୍ଷାତ୍ମକ ଚରିତ୍ରର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ଅଦାଲତ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା କିମ୍ବା ଏହା କରାଯାଇଥିବା ସମୟରେ ପରିବାରକୁ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରିବ ବୋଲି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆଶା କରାଯାଉଥିଲା । ଆମେ ଦର୍ଶାଇଛୁ ଯେ ବାଦ ପତ୍ରରେ ଏପରି କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ଯେ ପିଣ୍ଡିଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସମୟରେ କାରବାର ଏପରି ଥିଲା ଯାହା ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆମ ପାଖରେ ଏହି ତଥ୍ୟ ରହିଛି ଯେ ଏଠାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କ ଦାବିକୁ ପରିବାରର ବୟସ୍କ ସଦସ୍ୟମାନେ ଦୃଢ ଭାବରେ ବିରୋଧ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମର କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ଯଦି ସେମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥାଆନ୍ତେ ଯେ କାରବାର ପରିବାର ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ଥିଲା ତେବେ ସେମାନେ ଏପରି କରିନଥାନ୍ତେ । ଏହା ସମ୍ଭବ ଯେ ଯେଉଁ ଜମିକୁ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନର ମକଦ୍ଦମା ଆରମ୍ଭ ହେବା ବେଳକୁ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ପରିବାରର ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟମାନେ ବାଦୀଙ୍କ ଦାବିକୁ ଆପତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ପରିବାରର ବୟସ୍କ ସଦସ୍ୟମାନେ ଏହା କହିବାରେ ସେମାନେ ଅଧିକାରଭୁକ୍ତ ଅଟନ୍ତି ଯେ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିର କୌଣସି ଅଂଶକୁ ସେମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ବିନା ପରିବାରକୁ କଥିତ ଲାଭ ଆଧାରରେ ପରିଚାଳକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଲଗା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅଲଗା କରିବାକୁ ରାଜି ଥିବା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯେପରି ପୂର୍ବରୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ଏଠାରେ ଏପରି କୌଣସି ପରାମର୍ଶର କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ ।

ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆମକୁ ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଖାରଜ କରିବାରେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ଠିକ୍ ଥିଲେ । ଆମେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିପାରିବା ଯେ ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ କରିବା ସର୍ବଦା ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିବେଚନାର ବିଷୟ ଅଟେ ଏବଂ

1964

ବାଲମୁକନ୍ଦ
ବନାମ
କମଳା ବତୀ

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକର

ଆମ ମତରେ ଏହି ପ୍ରକାରର ମାମଲାରେ ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ନିଜର ବିବେଚନାର ଅଧିକାରକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରୟୋଗ କରିବ ।

ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ପିଣ୍ଡିଦାସ ନିଜେ ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି ତାହା ଦ୍ୱାରା ସେ ଆବଦ୍ଧ ଥିଲେ ଏବଂ ବାଦୀ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିକାର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 15 ର ସୁବିଧା ପାଇବାକୁ ହକଦାର ହୋଇଥାନ୍ତେ ଯାହା ଏହିପରି ଅଟେ:

> "ଯଦି କୌଣସି ଚୁକ୍ତିର କୌଣସି ପକ୍ଷ ଏଥିରେ ନିଜର ଅଂଶର ସମୁଦାୟକୁ ସମ୍ପାଦନ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି, ଏବଂ ଯେଉଁ ଅଂଶ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ସମୁଦାୟର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଗଠନ କରେ, କିମ୍ବା ଅର୍ଥରେ, କ୍ଷତିପୂରଣ ଗ୍ରହଣ କରେ ନାହିଁ, ତେବେ ସେ ସର୍ତ୍ତାନୁସାରେ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଏକ ଡିକ୍ରି କରିବାକୁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର ମକଦ୍ଦମାରେ, ଖିଲାପ ପକ୍ଷକୁ ଚୁକ୍ତିର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଂଶକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସମ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ଅଦାଲତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇପାରନ୍ତି, ଯଦି ବାଦୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଦାବିକୁ, ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣର ସମସ୍ତ ଅଧିକାରର ସ୍ୱତ୍ୱତା ପାଇଁ, କିମ୍ବା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଖିଲାପ ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି କିମ୍ବା ଅନିଷ୍ଟ ପାଇଁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥାନ୍ତି ।"

ତଥାପି, ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ମାମଲାରେ, ବାଦୀଙ୍କ ତରଫରୁ କୌଣସି ଦାବି କରାଯାଇନାହିଁ ଯେ ସମ୍ପତ୍ତିରେ କେବଳ ପିଣ୍ଡିଦାସଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଡିକ୍ରି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ଅଟନ୍ତି । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଆବେଦନଟି ବିଫଳ ହେଲା ଏବଂ ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

ଆବେଦନ ଖାରଜ ହେଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷା ରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:

ସୁଶ୍ରୀ ସଙ୍ଗୀତା ଲେଙ୍କା,
ଅନୁବାଦିକା,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ